

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tionde avdelningen)

den 7 september 2017*

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Direktiv1999/44/EG – Försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier – Begreppet ’köpeavtal’ – Direktivet är inte tillämpligt – Domstolen saknar behörighet”

I mål C-247/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landgericht Hannover (Regiondomstolen i Hannover, Tyskland) genom beslut av den 22 april 2016, som inkom till domstolen den 29 april 2016, i målet

Heike Schottelius

mot

Falk Seifert,

meddelar

DOMSTOLEN (tionde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Berger (referent) samt domarna A. Borg Barthet och E. Levits,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Heike Schottelius, genom M. Burger, Rechtsanwalt,
- Falk Seifert, genom M. Lorenz, Rechtsanwalt,
- Tysklands regering, genom T. Henze, J. Möller och M. Hellmann, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom C. Hödlmayr och D. Roussanov, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: tyska.

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 1999, s. 12).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Heike Schottelius och Falk Seifert. Målet rör påstådda kostnader som Heike Schottelius ådragits för att avhjälpa ett felaktigt utfört arbete.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skälen 6, 7 och 10 i direktiv 1999/44 anges följande:
 - ”(6) De huvudsakliga svårigheter som möter konsumenterna och den huvudsakliga källan till konflikter med säljarna gäller varor som inte är avtalsenliga. I detta avseende bör därför en tillnärmning ske av nationell lagstiftning om försäljning av konsumentvaror, dock utan att detta inkräktar på bestämmelser och principer i nationell lagstiftning som har samband med avtalsrättsligt och icke-avtalsrättsligt ansvar.
 - (7) Varorna måste framför allt överensstämma med vad som anges i avtalet. Principen om avtalsenlighet kan anses vara gemensam för olika nationella rättstraditioner. I vissa nationella rättstraditioner kan det vara omöjligt att enbart stödja sig på denna princip för att tillförsäkra konsumenten en lägsta skyddsnivå. Särskilt i fråga om dessa rättstraditioner kan det vara värdefullt med ytterligare nationella bestämmelser för att se till att konsumenten skyddas i sådana fall där parterna inte har kommit överens om några särskilda avtalsvillkor eller där parterna har kommit överens om villkor eller ingått avtal som direkt eller indirekt åsidosätter eller begränsar konsumentens rättigheter och som, i den mån dessa rättigheter följer av detta direktiv, inte är bindande för konsumenten.
 - ...
 - (10) I fall av bristande avtalsenlighet hos varan bör konsumenten ha rätt att utan kostnad få varan återställd till avtalsenlighet, och att därvid välja mellan att få varan reparerad och att få den utbytt eller, om detta inte sker, att få ett prisavdrag eller att häva avtalet.”
- 4 I artikel 1 i direktivet, med rubriken ”Tillämpningsområde och definitioner”, föreskrivs följande:
 - ”1. Detta direktiv syftar till en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier, i syfte att säkerställa en enhetlig miniminivå för konsumentskyddet inom ramen för den inre marknaden.
 2. I detta direktiv avses med
 - a) *konsument*: en fysisk person som genom sådana avtal som omfattas av detta direktiv handlar för ändamål som ligger utanför hans närings- eller yrkesverksamhet,
 - ...

c) *säljare*: en fysisk eller juridisk person som enligt avtal säljer konsumentvaror inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet,

...

4. I detta direktiv skall också med köpeavtal avses sådana avtal om tillhandahållande av konsumentvaror som skall framställas eller tillverkas.”

5 I punkterna 1 och 5 i artikel 2 i direktivet, vilken har rubriken ”Avtalsenlighet”, föreskrivs följande:

”1. Säljaren skall vara skyldig att till konsumenten leverera varor som är avtalsenliga.

...

5. Sådan bristande avtalsenlighet som beror på att konsumentvaran är felaktigt installerad skall anses jämförbar med bristande avtalsenlighet hos varan om installationen utgör en del av köpeavtalet för varan och har utförts av säljaren eller på dennes ansvar. Detta skall även gälla om den vara, som är avsedd att installeras av konsumenten, installeras av konsumenten och den oriktiga installationen beror på brister i installationsanvisningarna.”

6 I artikel 3 i samma direktiv, med rubriken ”Konsumentens rättigheter”, föreskrivs följande:

”1. Säljaren skall vara ansvarig gentemot konsumenten för all bristande avtalsenlighet som föreligger när varan levereras.

2. I fall av bristande avtalsenlighet skall konsumenten ha rätt att utan kostnad få varan återställd till avtalsenlighet genom reparation eller utbyte i enlighet med punkt 3 eller att få ett skäligt prisavdrag eller att häva avtalet med avseende på den varan, i enlighet med punkterna 5 och 6.

3. I första hand har konsumenten rätt att kräva att säljaren reparerar varan eller byter ut den, i båda fallen utan kostnad, såvida detta inte är omöjligt eller oproportionellt.

...

Alla reparationer och utbyten skall fullgöras inom rimlig tid och utan väsentlig olägenhet för konsumenten samt under beaktande av varans art och det ändamål för vilket konsumenten behövde varan.

...

5. Konsumenten har rätt att kräva ett lämpligt prisavdrag eller att häva avtalet

– om konsumenten varken har rätt att få varan reparerad eller utbytt

eller

– om säljaren inte har vidtagit rättelse inom rimlig tid

eller

– om säljaren inte har vidtagit rättelse utan väsentlig olägenhet för konsumenten.”

Tysk rätt

- 7 Direktiv 1999/44 införlivades med tysk rätt, i samband med reformen av Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen, nedan kallad BGB), genom Gesetz zur Modernisierung des Schuldrechts (lagen om modernisering av obligationsrätten) av den 26 november 2001 (BGBl. 2001 I, s. 3138), som trädde i kraft den 1 januari 2002.
- 8 I 280 § BGB, med rubriken ”Skadestånd på grund av avtalsbrott”, föreskrivs följande:
- ”1. Om gäldenären åsidosätter en avtalsskyldighet kan borgenären begära ersättning för skador som uppkommit på denna grund. ...
- ...
3. Borgenären kan kräva skadestånd i stället för utförande av tjänst endast under förutsättning att villkoren i 281 §, 282 § eller 283 § är uppfyllda.”
- 9 I punkt 1 i 281 § BGB, med rubriken ”Skadestånd i stället för utförande av tjänst när tjänsten inte har utförts eller inte har utförts avtalsenligt”, föreskrivs följande:
- ”Om gäldenären inte har utfört tjänsten eller inte har utfört den avtalsenligt kan borgenär på de villkor som anges i 280 § punkt 1 kräva skadestånd i stället för utförande av tjänsten, när borgenären utan framgång har fastställt en rimlig tidsfrist för utförande eller utförande i efterhand av tjänsten. ...”
- 10 I 323 § BGB, med rubriken ”Hävning av avtalet till följd av att tjänst inte har utförts eller inte utförts avtalsenligt”, föreskrivs följande:
- ”1. Om avtal slutits och gäldenären inte utför en tjänst avtalsenligt kan borgenären, när borgenären utan framgång har fastställt en rimlig tidsfrist för utförande eller utförande i efterhand av tjänsten, häva avtalet.
- ...”
- 11 I del 2, avsnitt 8, avdelning 9, underavdelning 1, med rubriken ”Uppdragsavtal”, återfinns 634, 636 och 637 §§ BGB.
- 12 I 634 § BGB, med rubriken ”Uppdragsgivarens rättigheter vid fel”, föreskrivs följande:
- ”Om arbetet är felaktigt kan uppdragsgivaren, om villkoren i följande bestämmelser är uppfyllda, och om inget annat föreskrivs,
- ...
2. enligt 637 § på egen hand rätta till bristerna och begära ersättning för de nödvändiga utgifterna,
3. enligt 636 §, 323 § och 326 § punkt 5 häva avtalet ... och
4. enligt 636 §, 280 §, 281 §, 283 § och 311a § kräva skadestånd ...”

- 13 I punkt 1 i 637 § BGB, med rubriken ”Uppdragsgivarens vidtagande av egna åtgärder”, föreskrivs följande:

”Vid fel i arbete som är bestående kan uppdragsgivaren vid utgången av en rimlig frist fastställd av denne för att reparera, på egen hand rätta till bristerna och begära ersättning för de nödvändiga utgifterna, om inte denna reparation med rätta har nekats av entreprenören.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 14 Heike Schottelius make gav Falk Seifert, som är entreprenör, i uppdrag att renovera en pool i makarnas trädgård. Arbetet accepterades genom betalning år 2011.
- 15 Det framgår av de handlingar EU-domstolen har tillgång till dels att marken som poolen var monterad på tillhör Heike Schottelius, vilket innebär att hon äger den, dels att hennes make genom avtal av den 3 och den 4 november 2011 överlät de rättigheter han hade gentemot entreprenören till henne. Däremot framgår det inte av handlingarna att Falk Seifert ursprungligen hade sålt poolen till makarna Schottelius.
- 16 Redan vid färdigställandet av renoveringen av samma pool upptäcktes olika fel, vilka bara hade kunnat upptäckas vid användning av anläggningen. Dessa fel påverkade särskilt reningssystemet och pumpen. Heike Schottelius och hennes make begärde att Falk Seifert åtgärdade felen. Efter det att Falk Seifert inte åtgärdat felen inledde Heike Schottelius ett självständigt bevisförande med anledning av de förutnämnda felen.
- 17 Enligt handlingarna som EU-domstolen har tillgång till i målet har en sakkunnig konstaterat, inom ramen för detta förfarande, förekomsten av allvarliga brister och att entreprenören brutit mot gängse byggnormer. Dessutom fick reparationen av anläggningen till slut utföras av Heike Schottelius make med hjälp av en vän. För att kunna göra detta var den berörda parten tvungen att införskaffa nödvändigt material.
- 18 Följaktligen väckte käranden talan mot Falk Seifert om ersättning för de uppkomna kostnaderna i samband med reparationen.
- 19 Landgericht Hannover (Regiondomstolen i Hannover, Tyskland) anser att talan i princip inte ska bifallas, eftersom samtliga nationella bestämmelser som kan tänkas vara tillämpliga kräver att konsumenten uttryckligen fastställer en ytterligare tidsfrist för entreprenören för att avhjälpa felen, om detta är nödvändigt. Det framgår inte av omständigheterna eller av de förhållanden som har åberopats i det nationella målet att så har skett. Denna ytterligare tidsfrist fastställdes i god tid, men inte av Heike Schottelius, som är innehavaren av garantin, utan bara av hennes make genom en skrivelse av den 16 november 2011 från en advokat. Dessutom saknar denna tidsfrist som fastställts av den berörda partens make i sin egenskap av tredje person verkan enligt tysk rätt, eftersom han har överlåtit rätten till garantin till henne. Enligt Heike Schottelius har Falk Seifert under alla omständigheter haft en tillräcklig frist för att kunna åtgärda felen i fråga.
- 20 Däremot skulle käromålet enligt den hänskjutande domstolen inte behöva ogillas om det – enligt artikel 3.5 andra strecksatsen i direktiv 1999/44, jämförd med skälen 7 och 10 i direktivet, och i strid med tysk lagstiftning – följer av principen om att en tjänst ska vara avtalsenlig, att konsumenten inte måste fastställa en tidsfrist för att åtgärda felen för att ha rätt att göra gällande sekundära rättsliga påföljder på grund av felen.

- 21 Mot denna bakgrund beslutade Landgericht Hannover (Regiondomstolen i Hannover) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Går det att av artikel 3.[5] andra strecksatsen i direktiv [1999/44] utläsa en europeisk konsumenträttslig princip enligt vilken det, med avseende på alla avtal om konsumentvaror mellan konsumenter och personer som inte är konsumenter, för att göra gällande sekundära köprättsliga påföljder på grund av fel, räcker att den person som inte är konsument och som ansvarar för prestationens avtalsenlighet inte inom en rimlig tid har avhjälpt felet, utan att ett uttryckligt angivande av en tidsfrist för att göra detta krävs, och enligt vilken nationell lagstiftning på detta område ska tolkas på detta sätt, till exempel när fråga är om ett avtal om arbete på konsumentvaror, och, om nödvändigt, tillämpas restriktivt?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 22 Den hänskjutande domstolen har ställt tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida artikel 3.5 andra strecksatsen i direktiv 1999/44 ska tolkas så, att för att en konsument som har ingått avtal med en säljare om en konsumentvara ska kunna göra gällande sekundära köprättsliga påföljder, i enlighet med en unionsrättslig princip om konsumentskydd, är det tillräckligt att denna säljare inte inom en rimlig tid har avhjälpt felet, utan att ett angivande av en tidsfrist för att göra detta behöver lämnas av konsumenten.
- 23 I förevarande mål har den tyska regeringen och Europeiska kommissionen gjort invändningar om bristande behörighet. Enligt den tyska regeringen och kommissionen är inte direktiv 1994/44 tillämpligt på det nationella målet bland annat på den grunden att det berörda avtalet inte är ett ”köpeavtal” i den mening som avses i detta direktiv utan ett ”avtal om arbete”. Den senare formen av avtal regleras inte av nämnda direktiv.
- 24 I detta avseende ska det påpekas att EU-domstolen för att pröva sin behörighet måste pröva de förutsättningar under vilka frågan hänskjutits till den av nationell domstol (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 3 juli 2014, Tudoran, C-92/14, EU:C:2014:2051, punkt 35 och där angiven rättspraxis, samt beslut av den 4 september 2014, Szabó, C-204/14, ej publicerat, EU:C:2014:2220, punkt 16).
- 25 Det följer även av fast rättspraxis att EU-domstolen i princip bara är behörig att tolka unionsrättsliga bestämmelser som är faktiskt tillämpliga i det nationella målet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 december 1997, Annibaldi, C-309/96, EU:C:1997:631, punkt 13, och dom av den 7 juli 2011, Agafitei m.fl., C-310/10, EU:C:2011:467, punkt 28 och där angiven rättspraxis, samt beslut av den 14 april 2016, Târșia, C-328/15, ej publicerat, EU:C:2016:273, punkt 19 och där angiven rättspraxis).
- 26 Det kan i förevarande fall konstateras att den hänskjutande domstolen har ställt en fråga till EU-domstolen om tolkningen av artikel 3.5 andra strecksatsen i direktiv 1999/44. Den utgår sålunda från förutsättningen att direktivet är tillämpligt på en sådan situation som den i det nationella målet.
- 27 Vidare framgår det av de handlingar EU-domstolen har tillgång till, och särskilt av begäran om förhandsavgörande, att det aktuella avtalet utgör ett ”avtal om arbete” enligt tillämplig nationell rätt.
- 28 Under dessa omständigheter, och i syfte att fastställa huruvida EU-domstolen är behörig att besvara tolkningsfrågan, ska EU-domstolen pröva huruvida direktiv 1999/44 ska tolkas så, att det är tillämpligt på avtal om arbete, såsom i det nationella målet, om renovering av en pool av en entreprenör.
- 29 I detta hänseende ska det för det första påpekas att fastän direktiv 1999/44 inte definierar begreppet ”köpeavtal”, så begränsas direktivets tillämpningsområde till detta.

- 30 Det framgår nämligen bland annat av artikel 1.1 i direktivet att det syftar till en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om vissa aspekter rörande "försäljning" av konsumentvaror och härmed förknippade garantier. Det framgår även av direktivet, särskilt dess artikel 1.2 som bland annat definierar begreppen "konsument" och "säljare", att det enbart är tillämpligt på försäljning mellan en säljare som bedriver näringsverksamhet och en köpare som är konsument.
- 31 För det andra ska det påpekas att enligt EU-domstolens fasta praxis följer det av kravet på en enhetlig tillämpning av unionsrätten att när en unionsbestämmelse inte innehåller någon hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för fastställandet av ett visst begrepp, ska begreppet ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela unionen, med beaktande av det sammanhang i vilket bestämmelsen förekommer och det mål som eftersträvas med den aktuella lagstiftningen (se, bland annat, dom av den 9 november 2016, Wathelet, C-149/15, EU:C:2016:840, punkt 28 och där angiven rättspraxis).
- 32 Visserligen är det så att det i direktiv 1999/44 inte ges någon definition av begreppet "köpeavtal". Det hänvisas emellertid inte heller till nationell rätt för innebörden av detta begrepp. Härav följer således att det, för tillämpningen av direktivet, ska anses utgöra ett självständigt unionsrättsligt begrepp som ska tolkas enhetligt i unionen (se, analogt, dom av den 18 oktober 2011, Brüstle, C-34/10, EU:C:2011:669, punkt 26).
- 33 För det tredje, för att kunna fastställa huruvida ett avtal om arbete, såsom det i det nationella målet, som förutsätter tillhandahållandet av en tjänst, kan anses som ett "köpeavtal", i enlighet med direktivet, kan det konstateras att direktivet uttryckligen fastställer de avtal, innebärande ett tillhandahållande av en tjänst, som kan likställas med ett köp.
- 34 Det framgår nämligen såväl av bestämmelserna i direktiv 1999/44 som dess sammanhang att begreppet "köp" omfattar enbart vissa avtal som kan höra till andra kvalifikationer i enlighet med nationell lagstiftning, nämligen avtal om tjänster eller arbeten.
- 35 I enlighet med artikel 1.4 i detta direktiv "skall också med köpeavtal avses sådana avtal om tillhandahållande av konsumentvaror som skall framställas eller tillverkas". Således ska ett avtal som har till syfte att sälja en vara som först måste framställas eller tillverkas av säljaren anses omfattas av tillämpningsområdet för direktivet.
- 36 Dessutom ska, enligt artikel 2.5 i direktiv 1999/44, sådan bristande avtalsenlighet som beror på att konsumentvaran är felaktigt installerad anses jämförbar med bristande avtalsenlighet hos varan särskilt om installationen utgör en del av köpeavtalet för varan. Sålunda omfattas installationen av en vara – när installationen är kopplad till ett köp – av tillämpningsområdet för direktivet.
- 37 Det följer av konstaterandena ovan att direktiv 1999/44 inte enbart är tillämpligt på köpeavtal i strikt bemärkelse, utan även på vissa kategorier av avtal som innebär utförandet av en tjänst vilka, enligt tillämplig nationell lagstiftning, kan betecknas som avtal om tjänster eller arbeten, nämligen avtal om tillhandahållande av konsumentvaror som ska framställas eller tillverkas, liksom ett avtal om installation av sådana varor som är kopplad till köpet.
- 38 För att dessa kategorier av avtal, som innefattar utförande av en tjänst, ska kunna betecknas som "köpeavtal" i enlighet med direktivet ska utförandet av tjänsten enbart vara sekundärt till köpet.
- 39 För det fjärde bekräftas en sådan tolkning av begreppet "köpeavtal" enligt direktiv 1999/44 av förarbetena till direktivet samt av Förenta Nationernas konvention angående avtal om internationella köp av varor, undertecknad i Wien den 11 april 1980, vilken detta direktiv bygger på.

- 40 Det ska i detta avseende erinras om att det framgår av motiveringen till förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om försäljning och garantier avseende konsumtionsvaror (KOM(95) 520 slutlig), framlagt av kommissionen den 23 augusti 1996 (EGT C 307, 1996, s. 8), att "komplexiteten och mångfalden av utföranden av tjänster lämpar sig dåligt för att enbart utvidga tillämpliga bestämmelser om köp av varor till tjänster". Sålunda, på grund av deras särdrag, bör tjänster i regel inte omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 1999/44.
- 41 Ett uttryckligt likställande av vissa kategorier av avtal, innebärande såväl ett köp som ett utförande av tjänster, enligt vad som anges i punkterna 35 och 36 i förevarande dom, förklaras särskilt av unionslagstiftarens avsikt att dels vidta åtgärder med anledning av svårigheten för konsumenten att skilja på dessa två olika prestationer tillhandahållna av näringsidkaren, dels att i enlighet med skäl 1 i direktiv 1999/44 säkerställa en hög konsumentskyddsnivå.
- 42 Förslaget till direktivet nämnt i punkt 40 i förevarande dom förtydligar nämligen i detta syfte att installationen av varor i samband med köp ska omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv, eftersom det dels finns praktiska svårigheter att särskilja utförandet av tjänsten, bestående i att installera varan, från själva köpet av varan, och dels ett behov av att skydda konsumenter på ett likartat sätt.
- 43 Vad gäller likställandet med köpekontrakt av avtal om tillhandahållande av konsumentvaror som ska framställas eller tillverkas i den mening som avses i artikel 1.4 i direktiv 1999/44, var detta infört vid första behandlingen av nämnda förslag till direktiv av parlamentet, mot bakgrund av artikel 3.1 i Förenta nationernas konvention nämnd i punkt 39 i förevarande dom, för att bland annat beakta svårigheten som det innebär att kvalificera dessa kontrakt, som på samma gång innebär en skyldighet om utförande enligt ett avtal om arbete och tjänster och en skyldighet att leverera en vara, som är kännetecknande för ett köpeavtal.
- 44 Det framgår i förevarande fall av de handlingar som EU-domstolen förfogar över att Heike Schottelius och hennes make har bett Falk Seifert, som är entreprenör, att renovera deras pool. I detta avseende tecknade de ett avtal om arbete med Falk Seifert. Inom ramen för avtalet hade visserligen entreprenören sålt olika varor som var nödvändiga för renoveringen av poolen till dem, bland annat ett filtreringssystem utrustat med en pump. Likväl bör det noteras att utförandet av tjänsten som består i installation av dessa varor utgör huvudsyftet med avtalet om arbete och att försäljningen av de ovan nämnda varorna enbart är sekundära i förhållande till utförandet av tjänsterna.
- 45 Dessutom framgår det av de handlingar som EU-domstolen förfogar över att avtalet om arbete inte heller kan kvalificeras som ett avtal om "tillhandahållande av konsumentvaror som ska framställas eller tillverkas" i den mening som avses i artikel 1.4 i direktiv 1999/44, eftersom de nödvändiga varorna för renoveringen av den aktuella poolen varken skulle framställas eller tillverkas av entreprenören.
- 46 Mot bakgrund av det ovan anförda ska ett avtal om arbete, såsom det i det nationella målet, inte anses utgöra ett "köpeavtal" i den mening som avses i direktiv 1999/44 och det omfattas därför inte av tillämpningsområdet för detta direktiv.
- 47 Enligt den rättspraxis som det erinrats om i punkt 25 i förevarande dom är EU-domstolen således inte behörig att besvara den tolkningsfråga som Landgericht Hannover (Regiondomstolen i Hannover) har ställt.

Rättegångskostnader

- 48 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tionde avdelningen) följande:

Europeiska unionens domstol är inte behörig att besvara den tolkningsfråga som Landgericht Hannover (Regiondomstolen i Hannover, Tyskland) har ställt genom beslut av den 22 april 2016.

Underskrifter